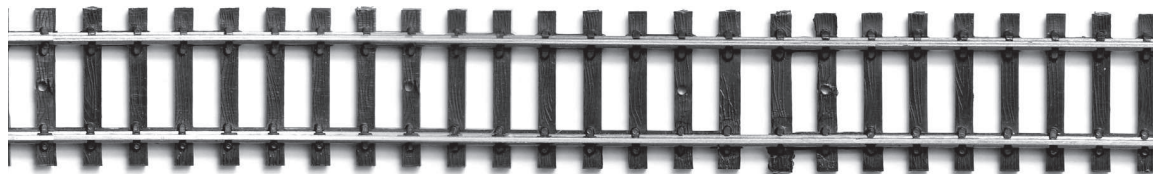

RICHARD ROPER

Põhjus elada

INGLISE KEELEST TÕLKINUD
JÜRI KOLK

TÄNAPÄEV

Richard Roper
Something to Live For
Orion Books, London 2019

'Blue Moon', Words by Lorenz Hart, Music by Richard Rodgers
© Copyright 1934 EMI Robbins Catalog Inc. EMI United
Partnership Limited.

All Rights Reserved. International Copyright Secured.
Used by permission of Hal Leonard Europe Limited.

Toimetanud Ester Põldma
Kujundanud Liis Karu

© Richard Roper 2019
Tõlge eesti keelde © Jüri Kolk ja Tänapäev, 2020

ISBN 978-9949-85-693-0
Trükitud AS Pakett trükikojas

EMALE JA ISALE

Tervishoiuseadus (nakkushaiguste kontrolli seadus) aastast 1984. lõige 46.1. Kohalike võimude kohustuseks on korraldada nende piirkonnast leitud surnukeha matmine või kremeerimine juhul, kui võimudele tundub, et kohaseid korraldusi surnukehast vabanemiseks ei ole teinud või ei tee keegi peale kohalike võimude.

ESIMENE PEATÜKK

Andrew põrnitses kirstu ja püüdis meenutada, kes selles on. Et see on mees, selles oli ta kindel. Aga hirmutaval moel oli nimi peast pühitud. Talle tundus, et see on kas John või James, aga viimasel hetkel oli hakanud konkurentsi pakkuma Jake. See unustamine, uskus ta, oli vältimatu. Ta oli käinud nii paljudel sellistel matustel, et see lihtsalt pidi mingil hetkel juhtuma, aga see ei päästnud teda enesehaletsuse teravast valust.

Kui ta vaid suudaks nime enne meelde tuletada, kui vikaar selle välja ütleb, oleks seegi midagi. Laululehte ei olnud, aga võib-olla saaks ta seda oma töötelefonist piiluda. Kas see oleks pettus? Küllap. Pealegi, leinajaid täis kirikus oleks selle manöövriga küllalt keeruline toime tulla, aga see oli peaaegu võimatu, kuna peale tema viibis kohal veel ainult vikaar. Tavaliselt oleks seal olnud ka matusekorraldaja, aga tema oli haigeks jäänud.

Muretsema ajavalt oli temast vaevalt mõne jala kaugusel seisev vikaar talle teenistuse algusest peaaegu kogu aeg otsa vaadanud. Andrew ei olnud temaga varem kokku puutunud. Ta oli poisilik ja rääkis väriseva häälega, mis kiriku kajades halastamatult võimendus. Andrew ei osanud arvata, kas see oli närvidest. Ta katsetas

julgustava naeratusena, aga see ei paistnud aitavat. Kas pöidla tõstmine oleks kohatu? Ta otsustas seda mitte teha.

Ta vaatas uuesti kiristu poole. Ehk see *oligi* Jake, ehkki see mees oli olnud surres seitsmekümne kaheksa aastane ja seitsmekümendates Jake'isid polnud just jalaga segada. Vähemalt mitte veel. Viiekümne aasta pärast on kummaline, kui kõik vanadekodud on täis Jake'isid ja Wayne'isid, Tinkerbelle ja Appletisereid, alaselgadel tuhmunud *tribal*-tätoveeringud, mille ligikaudne tõlge kõlab „teetööd siit viiskümmend meetrit“.

Jumal küll, *keskendu*, manitses ta ennast. Tema sealviibimise ainus mõte oli olla lugupidav saatja õnnetule hingele tolle viimisel teekonnal, pakkuda perekonna või sõprade asemel mingit seltsi. Väärikus – see oli tema märgusõna.

Kahjuks ei olnud Johnile või Jamesile või Jake'ile kuigi palju väärikut jagunud. Koroneri aruande kohaselt oli ta surnud peldikus, lugedes raamatut hiireviudest. Selle häbitava loo muutis veel pahandamisväärsemaks, et Andrew sai hiljem otsesest allikast teada, et see polnud isegi mitte kuigi *hea* raamat hiireviudest. Tõsi, ta ei olnud asjatundja, aga ta kahtles, kas autor – kes isegi nende paari löigu põhjal, mida Andrew oli lugenud, tundus olevat tähelepanuväärselt pahur tüüp – pidi tingimata pühendama terve lehekülje tuuletallajate laimamisele. Kadunuke oli selle konkreetse lehekülje nurga robustselt järjehoidjaks kokku murdnud, seega: võib-olla nõustus ta autoriga. Latekskindaid käest tirides oli Andrew langetanud otsuse tuuletallajat – või miks mitte ükskõik millist pistriklaste sugukonda kuuluvat lindu – järgmine kord, kui ta mõnda nägema juhtus teatud austusavaldusena solvata.

Kui mitte arvestada veel paari lindude kohta käivat raamatut, polnud majas leida midagi, mis pakuks vihjeid mehe iseloomu kohta. Ei leidunud heliplaate ega filme, seintel ei olnud maale ega aknalaudadel fotosid. Ainsaks isikupäraks oli jahmatav kogus Fruit'n Fibre karpe köögikappides. Seega, peale selle, et ta oli oiva-

lise seedesüsteemiga innukas ornitoloog, ei olnud mingit võimalust oletada, milline inimene John või James või Jake oli olnud.

Andrew oli eluruumide ülevaatusel olnud sama põhjalik kui alati. Ta oli maja, veidra tuudorstiilis bangalo, mis lösutas ridamaju täis tänaval trotslikult kohatu vahemänguna, läbi otsinud, kuni oli kindel, et tal ei olnud kahe silma vahele jäänud midagi, mis viitaks, et mehel oleks sugulasi, kellega ta endiselt sidet peab. Ta oli koputanud naabrite ustele, aga nood olid lahkunu eksistentsi või ka tõsiasja suhtes, et see oli nüüd läbi, olnud täiesti ükskõiksed või polnud nad sellega kursiski.

Vikaari jutt kaldus ebakindlalt Jeesuse radadele ja Andrew teadis oma kogemustest, et teenistus hakkab lõpule jõudma. Ta *pidi* selle inimese nime meelde tuletama, see oli põhimõtte küsimus. Ta püüdis tõesti kõigest väest, isegi kui kedagi teist ei olnud, olla eeskujulik leinaja – olla nii lugupidav, nagu viibiks seal sajad muserdatud pereliikmed. Ta oli isegi hakanud kella enne kirikusse sisenemist käe pealt ära võtma, sest tundus, et kadunukese viimane teekond peaks olema prii sekundiosuti ükskõiksest tiksumisest.

Vikaar oli nüüd raudselt lõpetamas. Andrew pidi otsuse langetama. John, otsustas ta. Mees oli kindlasti John.

„Ja kuigi me usume, et Johni elu ...“

Jess!

„... tema viimastel aastatel oli mõneti raske ja ta lahkus sellest maailmast ilma, et tema kõrval oleks perekonda või sõpru, võime leida lohutust sellest, et Jumal ootab teda avasüli, täis armastust ja lahkust, see on viimne teekond, mille ta peab üksi käima.“

Andrew ei tahtnud pärast matuseid kauemaks jääda. Paaril juhul, kui ta seda teinud oli, oli ta lõpuks sattunud ebamugavatesse vestlustesse matusekorraldajate või viimase hetke uudishimulikega. Neid teisi võis leida tähelepanuväärsel hulgal, nad tolgendasid väljas ja proötsatasid odavaid banaalsusi. Selliste kohtumiste välti-

miseks oli Andrew õppinud minema lipsama, aga täna oli ta viivuks toppama jäänud kiriku teadetetahvil oleva kirja tõttu, mis muretekitavalt reipalt reklaamis „Jaanipäevahulluse mürgel!“, kui tundis, et keegi talle kannatamatu rähni pealetükkivusega õlale koputas. See oli vikaar. Lähedalt vaadates tundus ta olevat veel noorem oma helesiniste silmade ja blondide juustega, mis olid pealaelt lahku kammitud, nagu oleks seda teinud tema ema.

„Tere, te olete ju Andrew, eks? Te olete volikogust, õigus?“

„Vastab tõele,“ kinnitas Andrew.

„Perekonna leidmisega ei läinud siis õnneks, mis?“

Andrew raputas pead.

„Sellest on kahju. Tõesti kahju.“

Vikaar tundus olevat ärevil, nagu hoiaks saladust, mida ta kohutavalt tahab edasi rääkida.

„Kas ma tohin teilt midagi küsida?“

„Jah,“ vastas Andrew ja valis kiiresti välja vabanduse, miks ta „Jaanihullusel“ osaleda ei saa.

„Kuidas see teile tundus?“ uuris vikaar.

„Te peate silmas ... matuseid?“ ütles Andrew sikutades lahtist niidijuppi oma mantli küljes.

„Jah. Noh, konkreetsemalt, minu osa selles kõiges. Sest, täitsa puhtsüdamlikult, see oli mu esimene. Kui aus olla, oli päris kergensus sellega alustada, sest siin ei olnud kedagi, nii et see tundus natuke nagu prooviesinemine. Loodetavasti olen ma nüüd täiesti valmis, kui tuleb mõni korralik, kirikutäie sõprade ja perekonnaga, mitte ainult ühe mehega volikogust. Ärge pange pahaks,“ lisas ta kätt Andrew käsivarrele toetades. Andrew pingutas kõigest väest, et mitte tagasi pörkuda. Ta ei sallinud, kui inimesed nii teevad. Ta tahtis, et tal oleks umbes selline kaitsemehhanism nagu kalmaaridel, mis annaks talle võimaluse neile tinti silma pritsida.

„Ühesõnaga, jah,“ jätkas vikaar. „Kuidas ma teie arvates hakkama sain?“

Mida sa minult kuulda tahad? mõtles Andrew. Noh, sa ei ajanud kirstu ümber ega kutsunud kadunukest kogemata härra Hitleriks, seega ma ütleks: kümme kümnest.

„Te saite väga hästi hakkama,“ ütles ta.

„Ah, suurepärane, aitäh,“ ütles vikaar teda uuenenud pingsusega vaadates. „Ma hindan seda väga kõrgelt.“

Ta sirutas käe välja. Andrew surus seda ja püüdis käe kohe vabastada, aga vikaar hoidis seda kindlas haardes.

„Igatahes, ma peaks minema,“ ütles Andrew.

„Jah, jah muidugi,“ vastas vikaar lõpuks haaret vabastades.

Andrew hakkas mööda teerada eemalduma ja ohkas kergendunult, et edasise ülekuulamise eest pakku pääses.

„Varsti näeme, ma loodan,“ hüüdis vikaar talle järele.

TEINE PEATÜKK

Matustele oli aastate jooksul antud kõikvõimalikke eesliiteid – rahvatervise, lepingulised, hoolekande, lõige 46 – aga mitte ükski ümbernimetamise katse ei suutnud asendada originaali. Kui Andrew oli sattunud väljendile „kehviku matused“ oli ta pidanud seda üsna kohaseks; koguni romantiliseks – teataval dickenslikul moel. See viis ta mõtte kellelegi kuskil kauges külas – ainult pori ja kanade loksumine – sada viiskümmend aastat tagasi vapustavale süüfilisejuhtumile alla jäämas, suremas väärikas eas kahekümne seitsmendal eluaastal ja lustakalt veeretatud mingisse auku, kus ta peaks väetiseks saama. Tegelikuses kogetu oli masendavalt kuiv. Matused olid nüüd üle terve Ühendkuningriigi seadusega volikogudele kaela määratud kohustus, mõeldud neile, kes olid kadunud märkamatu, nende surma oli tähele pandud võib-olla ainult nende laguneva surnukeha haisu või maksmata arve tõttu. Nüüd oli Andrew paljudel juhtudel avastanud, et kadunukesel oli pangaarvel piisavalt raha, et maksta pärast tema surma otsekorraldustega halduskulusid ja see tähendas, et maja püsis piisavalt soe, et surnukeha lagunemist kiirendada. Pärast viiendat sellist piinavat juhtumit oli ta kaalunud selle mainimist „teiste kommentaaride“ lahtris oma iga-aastases tööga rahulolu uurin-

gus. Lõpuks eelistas ta küsida, kas neil võiks ühisköögis üks kann rohkem olla.

Teine väljend, millega ta oli hästi tuttavaks saanud, oli „kella üheksane laine“. Tema ülemus, Cameron, oli selle päritolu talle ise raevukalt mikrolaineahjus soojendatava *biryani*’i riisiroa pakendisse auke torkides selgitanud. „Kui sa üksi sured“ – säuh-säuh-säuh – „siis tõenäoliselt sind ka maetakse üksi“ – säuh-säuh-säuh – „nii, et kirik võib matused kell üheksa kaelast saada, sest on kindlalt teada, et kõik rongid võivad ära jääda“ – säuh-säuh-säuh – „kõik maanteed umbes olla“ – säuh – „ja mingit vahet ei ole“. Viimane noahoop. „Sest kedagi ei ole tulemas.“

Eelmisel aastal oli Andrew korraldanud kaksikümmend viis sellist matust (siiani tema suurim hulk aasta peale). Ta oli ka neil kõigil käinud, ehkki seda temalt otseselt ei nõutud. Ta ütles endale, et see oli väike, aga tähendusrikas žest, et kohal oli keegi, keda seadus selleks ei kohusta. Aga üha enam tabas ta ennast vaatamas lihtsaid, ilustusteta kirste selleks määratud märgistamata platsil haudadesse lastavat, teades, et need ilmuvad veel kolm või neli korda nähtavale, kui teised kirstud nagu jubedas Tetrises hauda sobitatakse, ja mõtlemas, et tema kohalolek ei tähenda midagi.

Kui Andrew istus bussi peale, et tööle sõita, hindas ta oma lipsu ja kingi, mis mõlemad olid näinud paremaid aegu. Tema lipsul oli üks tundmatu päritoluga püsiplekk, mis keeldus taandumast. Tema kingad olid korralikult viksitud, aga hakkasid omandama kulunud väljanägemist. Liiga palju kokkupuuteid kirikuõue killustikuga, liiga palju kordi oli nahk veninud, kui ta oli varbaid vikaari sõnakoperduste ajal krõnksu tõmmanud. Ta peaks järgmisel palgapäeval tõesti ostma nii uue lipsu kui kingad.

Nüüd, kui matused olid läbi, võttis ta hetke, et John mõttes arhiveerida (perekonnanimi oli Sturrock, avastas ta, kui oli telefoni sisse lülitanud). Nagu ikka püüdis ta vastu panna kiusatusele jääda

mõtlemata, kuidas oli John nii haletsusväärset lõpetanud. Kas tõesti ei olnud mõnd sugulast või ristipoega, kellega üksteisele vähemalt jõulukaarte saadeti? Või vana koolisõpra, kes helistas, olgu või ainult tema sünnipäeval? Aga see oli libe tee. Ta pidi enda huvides jääma nii häirimatuks kui võimalik, vähemalt selleks, et olla vaimset piisavalt tugev tegelemaks järgmise vaese inimesega, kes sel moel lõpetab. Buss peatus punase tule taga. Selleks ajaks, kui fooris süttis roheline, oli Andrew sundinud ennast lõplikult hüvasti jätma.

Ta jõudis kontorisse ja vastas Cameroni reipale käeviipele oma-poolse, vaashoituma tervitusega. Vajudes oma kulunud, aastate jookkul tema kaju võtnud istmele, tõi ta nüüd kuuldavale kurvast harjunud urhatuse. Olles alles äsja neljakümne kahe aastaseks saanud, oli ta mõelnud, et tal on veel mõned aastad ajani, mil ta hakkab väiksemaid kehalisi pingutusi illustreerima veidrate häälitsustega, aga universum paistis talle taktitundeliselt vihjavat, et ta läheneb nüüd ametlikult keskeale.

Ta kujutles, et üsna peagi alustab ta oma päeva otsekohe pärast ärkamist hakates halama, kui kerged on eksamid tänapäeva koolis ja kreemikaid pükse hulgi kokku ostma.

Ta ootas, kuni arvuti käivitub ja jälgis silmanurgast, kuidas tema kolleeg Keith hävitas pirakat šokolaadikooki ja oma tillukestelt tõntsakatel sõrmedelt metoodiliselt glasuuri lutsutas.

„Läks hästi?“ ütles Keith tõstmata pilku oma ekraanilt, millele Andrew teadis kõige tõenäolisemalt olevat pildigaleriid näitlejanadest, kel oli jätkunud jultumust vananeda, või midagi väikest ja karvast rulaga sõitmas.

„Läks rahuldavalt,“ ütles Andrew.

„Uudishimutsejaid oli?“ kostis hääl tema selja tagant.

Andrew võpatas. Ta ei olnud näinud Meredithi istet võtmas.

„Ei,“ vastas ta vaevumata ümber pöörama. „Ainult mina ja vikaar. Selgus, et need oli tema esimesed matused.“